

DITT ORD ÄR FRITT

UTBILDNINGSMATERIAL OM
YTTRANDEFRIHET

AMNESTY
INTERNATIONAL

INNEHÅLL

1. FÄNGSLAD FÖR EN TECKNING

Atena Farghadani är aktivist och konstnär i Iran. Hon greps i sina föräldras hem på grund av en teckning. **SIDAN 2**

2. DÄR ORDET INTE ÄR FRITT

Runt om i världen tystas kritiska röster. Vi gör några nedslag i denna värld och visar olika exempel. **SIDAN 3-9**

3. YTTRANDEFRIHET – EN MÄNSKLIG RÄTTIGHET

Vad innebär egentligen yttrandefrihet och på vilket sätt är den en mänsklig rättighet? **SIDAN 10-14**

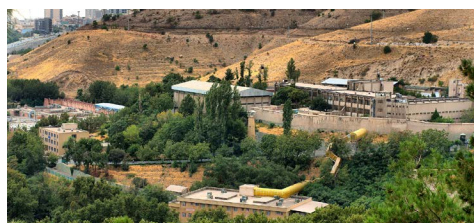
4. YTTRANDEFRIHETEN I SVERIGE

Hur fungerar yttrandefriheten i Sverige och vad innebär våra grundlagar? **SIDAN 15-19**

5. NÄTET OCH FRIHETEN

Många människor använder internet för att både söka och sprida information. Vad gäller egentligen på nätet? **SIDAN 20-22**

6. FRI TILL SLUT

Hur gick det egentligen för aktivisten och konstnären Atena Farghadani. **SIDAN 22**

FÄNGSLAD FÖR EN TECKNING

23 Augusti 2014 i Teheran. 28-åriga Atena Farghadani var hemma hos sina föräldrar när de kom. Tolv män från revolutionsgardet stormade in i huset. De spred snabbt ut sig i de olika rummen. Husets genomsöktes. Atena fick en huva över huvudet och fördes ut till en väntande bil. Sedan kördes hon till ett fängelse i utkanten av Teheran. I flera veckor blev hon förhörd och misshandlad. Frågor och slag. Hon fick inte träffa någon advokat under förhören.

Atena Farghadani är iransk aktivist och konstnär

Hur blev det så här? Atena är konstnär och aktivist. När Irans ledare fick för sig att de ville öka Irans befolkning införde de nya lagar som begränsar kvinnors tillgång till preventivmedel och förbjuder sterilisering. Atena ville protestera. Hon målade en teckning där parlamentsledamöter framställdes med olika djurhuvuden. Några såg ut som apor, andra som åsnor. Sedan lade hon upp teckningen på sociala medier.

Efter flera förhör släpptes Atena mot borgen och stängdes av från sina studier vid Teherans universitet. Väl ute ur fängelset spelade hon in ett filmklipp där hon berättade om misshandeln i fängelset och lade upp klippet på YouTube. Atena greps snart igen.

Rättegången var snabbt avklarad och Atena dömdes till tolv års fängelse och nio månader för att bland annat ha "förolämpat parlamentsledamöter" och för "propaganda mot systemet".

När hennes manlige advokat besökte Atena i fängelset skakade de hand – trots att det är förbjudet för män och kvinnor att göra det i Iran. De anklagades båda för utom-äktenskapliga förbindelser. Hennes advokat hölls fängslad i fyra dagar men släpptes sedan mot borgen. Atena utsattes för ett "oskuldstest" i fängelset.

DISKUTERA & FUNDERA

Atena tog stora risker när hon ritade och publicerade sin teckning. Gjorde hon rätt?

Poliser för bort aktivisten Nikolai Alexeyev efter en demonstration för hbtqi-personers rättigheter i Moskva, 20 maj 2015.

DÄR ORDET INTE ÄR FRITT

Yttrandefrihet är en mänsklig rättighet, men tyvärr finns det många stater som inte respekterar denna rättighet. Runt om i världen tystas människor som försöker uttrycka sina tankar och åsikter. Atena Farghadani i Iran är inte den enda personen som fängslats.

I flera länder fängslas människor för vad de säger, skriver, tycker eller tror på. Det kan vara självständiga journalister, författare, politiker, människor som tror på "fel" gud eller inte tror alls, envisas med att prata sitt egna men förbjudna språk, kvinnorrättsaktivister eller homo-, bi-, trans-, och queerpersoner.

Det är givetvis svårt att ge en fullständig bild över situationen för yttrandefriheten i världen. Men vi ska göra några nedslag, i olika världsdelar, där det fria ordet inte respekteras.

AFRIKA

I Afrika finns flera stater som trakasserar, hotar eller fängslar kritiska journalister, politiska motståndare och människorättsförsvarare. I flera länder är det också förbjudet för personer av samma kön att ha sex med varandra.

Eritrea är ett fattigt land på Afrikas horn. Makten är samlad hos presidenten Isaias Afwerki och hans parti. Inga fria medier existerar, utan staten försöker kontrollera all information. Självständiga journalister och oppositionella politiker grips godtyckligt. Tusentals personer sitter fängslade i Eritrea på grund av sina åsikter. Tortyr är vanligt förekommande och förhållandena i fängelserna är mycket svåra. En del fängelser består av containrar som blir stekheta på dagen och iskalla på natten.

Den svensk-eritreanske journalisten Dawit Isaak sitter fängslad i Eritrea. På 1980-talet flydde han till Sverige och fick svenskt medborgarskap. Men när Eritrea blev självständigt 1993 återvände han och startade en oberoende tidning. År 2001 greps han för att ha kritiserat det styrande partiet och han sitter fängslad sedan dess.

Även i Eritreas grannland **Etiopien** är yttrandefriheten mycket begränsad. Enligt grundlagen ska mänskliga rättigheter respekteras – men verkligheten är en annan. De som kritiserar regeringen kan gripas och spärras in i flera månader, för att sedan släppas igen. Och anti-terroristlagar används för att tysta kritik mot makthavarna. Under 2014 greps flera personer i Zon 9, en grupp regimkritiska bloggare. Flera av bloggarna satt inspärrade över 500 dagar innan åtalet lades ner.

Ett annat land där mänskliga rättigheter kränks är **Uganda**. Under de senaste åren har ekonomin blivit allt bättre, men samtidigt har det politiska styret blivit mer auktoritärt. Situationen för hbtqi-personer är svår och personer med samma kön som har sex med varandra kan straffas med upp till 14 års fängelse. Aktivister som kämpar för hbtqi-personers rättigheter förföljs, fängslas och torteras.

I **Nigeria** är situationen liknande. Här har en lag antagits som förbjuder äktenskap mellan personer av samma kön. Lagen gör det också straffbart för homosexuella att visa sin kärlek för varandra offentligt. Efter lagens införande har hbtqi-personer utsatts för trakasserier, hot och utpressning. Flera har gripits av polisen.

AMERIKA

I många länder i Nord- och Sydamerika respekteras yttrandefriheten. Men i några länder i regionen finns allvarliga brister. Ett annat stort problem i regionen är återkommande hot mot människorättsförsvarare och mot dem som försvarar ursprungsfolks rättigheter.

På **Kuba** förföljs och trakasseras regimkritiska journalister och människorättsförsvarare. Det finns bara ett tillåtet parti och det dominerar fullständigt det politiska livet på Kuba. Staten kontrollerar både medierna och affärerna som säljer tidningar. Att kritisera regeringens politik och ideologi är inte tillåtet. Det är vanligt att människor grips när de är på väg till fredliga demonstrationer, hålls inlåsta några timmar eller dygn, för att sedan släppas. Det finns rapporter om hur tusentals personer trakasserats när de vågat kritisera regimen. När bloggaren Lazaro Yuri Valle Roca skulle skriva om en

2015

- inskränktes yttrandefriheten i minst **113** länder
- fanns samvetsfångar – alltså personer som fängslats enbart för att de utövat sina mänskliga rättigheter – i **61** länder
- avrättades, eller dog i fängelset,

hbtqi-personer:
förkortning för homo-, bi-, trans-, queer och intrasexuella personer.

Den svensk-eritreanske journalisten Dawit Isaak sitter fängslad i Eritrea sedan 2001. På bilden: Namninsamling till stöd för honom i Stockholm.

De senaste åren har **Venezuela** skakats av omfattande protester. Människor har gripits och tortyr förekommit

FOTO: CARLOS BECCERA

demonstration greps han, kördes ut några mil från Havanna där han tvingades gå ner på knä under vapenhot, medan poliserna sa till honom att hålla sig undan från demonstrationer. På Kuba är tillgång till internet väldigt dyrt och nätet övervakas av staten och regimkritiska sidor blockeras.

USA och Kuba har haft ansträngda relationer i över 50 år. Men i slutet av 2014 närmade sig länderna varandra. USA hävde sitt handelsembargo mot Kuba och de båda länderna ska öppna ambassader i varandras länder. Flera politiska fångar på Kuba släpptes i samband med detta.

Ett annat land i regionen där yttrandefriheten är under attack är **Venezuela**. Här har situationen för de mänskliga rättigheterna blivit allt sämre. Den ekonomiska krisen i Venezuela har med åren blivit allt djupare, vilket gjort att de politiska spänningarna i landet ökat. Efter stora och våldsamma demonstrationer under våren 2014 greps oppositionsledaren Leopoldo Lopez. I september 2015 dömdes han till nästan 14 års fängelse, efter en politiskt motiverad rättegång. I Venezuela har också människorättsförsvarare attackerats, trakasserats och hotats. Människorättsorganisationer som tar emot utländskt stöd kan åtalas för "förräderi". I valet 2015 förlorade det styrande partiet PSUV sin majoritet i parlamentet. Men Nicolas Maduro är fortfarande president.

Mellan år 2000 och oktober 2015 mördades över 100 journalister i Mexiko och 25 försvann spårlöst.

I **Mexiko** är det farligt att vara såväl journalist som människorättsförsvarare. Särskilt de journalister som granskar de mäktiga kriminella nätverken och korruptionen i landet. Mellan år 2000 och oktober 2015 mördades över 100 journalister i Mexiko och 25 försvann spårlöst.

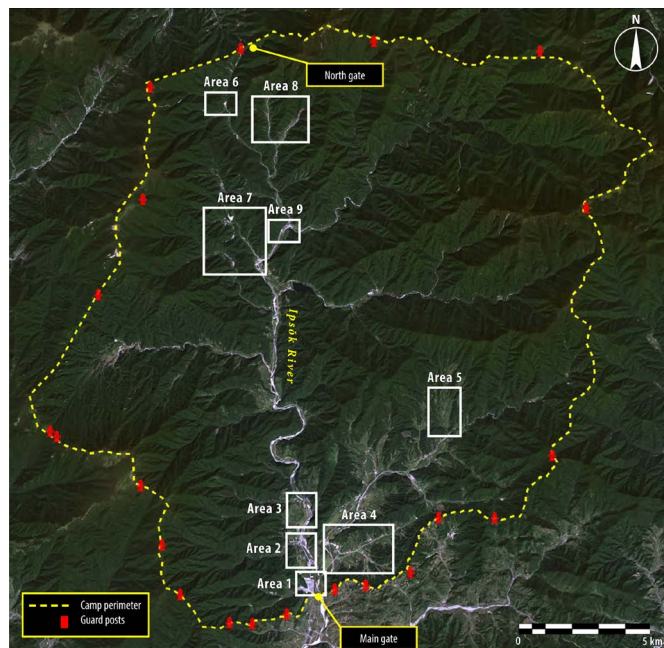
Myndigheterna gör sällan tillräckligt för att utreda dessa brott och de skyldiga ställs därmed inte till svars för sina handlingar.

ASIEN OCH STILLAHAVSREGIONEN

Asien och Stillahavsregionen täcker halva jordklotet och mer än hälften av jordens befolkning lever här. Men mänskliga rättigheter kränks i flera länder i regionen.

Kina är en diktatur. Det är inte tillåtet att t.ex. kritisera regimen, diskutera situationen i Tibet eller vad som hände på Himmelska fridens torg 1989, då protester brutalt slogs ner. Bara vissa religioner är tillåtna och de som tillhör "fel" religion riskerar förföljas, trakasseras och gripas av polisen. Många människor har tillgång till internet i Kina, men en "brandvägg" blockerar sidor myndigheterna inte gillar, som exempelvis www.amnesty.org.

Granne med Kina ligger **Nordkorea** – en diktatur där yttrandefriheten är obefintlig. Staten kontrollerar alla medier och medborgarna har mycket begränsad tillgång till information från omvärlden. De som kritiserar regimen, eller bara försöker lyssna på sydkoreanska radiosändningar, riskerar att sättas i fångläger. Upp till 200 000 människor antas sitta i dessa läger och villkoren för fångarna är mycket hårda. Tortyr är vanligt och många dör på grund av undernäring. Hela familjer kan föras till lägren för vad en person sagt eller gjort.

Satellitbild över fångsläget Kwanliso 15 i Nordkorea.

EUROPA OCH CENTRALASIEN

Även i Europa och Centralasien finns flera regimer – inte minst i forna Sovjetunionen – som tystar kritiker och människorättsförfvarare. Men även i västeuropeiska länder möter yttrandefriheten utmaningar när politisk och religiös extremism vinner mark.

Sovjetunionen:
Socialistisk stat som existerade mellan 1922 och 1991.

I **Uzbekistan** är personkulten kring presidenten Islam Karimov stor, fria val existerar inte och inte heller någon yttrande- eller religionsfrihet. Regimen kontrollerar internet genom att använda filter, stänga ner hemsidor och övervaka hur medborgarna surfar. De som grips av polisen får sällan träffa sina anhöriga och tortyr används för att tvinga fram bekännelser. Situationen för homosexuella är också mycket svår. Det är till exempel olagligt för män att ha sex med andra män, vilket kan ge upp till tre års fängelse.

Ryssland är ett till ytan stort land som sträcker sig från Östersjön till Stilla havet. Det är också en militär stormakt som de senaste åren hamnat i konflikt med flera länder i sitt närområde. I Ryssland har situationen blivit allt tuffare för både journalister och aktivister som kritiserar president Vladimir Putin eller religionen. Även människorättsorganisationer har fått det svårare. De kan stämplas som "utländska agenter", utsättas för trakasserier och tvingas lägga ner sin verksamhet. Nya lagar har antagits som på olika sätt begränsar yttrandefriheten och det är numera förbjudet att sprida propaganda för "icke-traditionella sexuella relationer". Därför har hbtqi-aktivister stoppats från att genomföra fredliga demonstrationer i Ryssland.

Även en ny lag mot blasfemi har införts. Lagen gör det förbjudet att "förolämpa" eller visa "respektlöshet" mot religionen. Den nya lagen infördes efter att punkbandet Pussy Riot gick in i en katedral i Moskva och framförde en låt framför altaret, i vilken de kritiserade Vladimir Putin. Tre av bandmedlemmarna dömdes till långa fängelsestraff för "huliganism".

Även en ny lag mot blasfemi har införts. Lagen gör det förbjudet att "förolämpa" eller visa "respektlöshet" mot religionen.

Från Sverige är det inte långt till det som brukar kallas för Europas sista diktatur. I **Vitryssland** är makten samlad hos president Alexandr Lukasjenko, som styrt landet med järnhand sedan 1994. Det är inte tillåtet att framställa landet eller presidenten på ett negativt sätt. Genom monopol på rikstäckande radio- och TV-stationer samt tryckerier har staten stor makt över medierna. Internet övervakas genom att alla internet och telekom-företag måste ge information om användarna till myndigheterna. Telekombolag som Turkcell, vilket svenska Telia är delägare i, ger regeringen så gott som obegränsad tillgång till deras kunders kommunikation.

Vitrysslands huvudstad Minsk, 2016. I Vitryssland övervakas medborgarna. Telekombolag förser myndigheterna med information om kundernas kommunikation.

För att få demonstrera krävs tillstånd, men dessa är svåra att få. I praktiken är det omöjligt att hålla en demonstration utan tillstånd, vilket innebär en allvarlig begränsning av mötesfriheten. Människor som grips av polisen på grund av sina åsikter nekas både juridisk hjälp och läkarvård.

Ett annat land där yttrandefriheten begränsas är **Turkiet**. Landets författning garanterar yttrandefrihet, men att exempelvis ifrågasätta militären eller förespråka ett självständigt Kurdistan är inte tillåtet. Det finns också ett förbud mot att förolämpa statliga organ eller den "turkiska nationen" – förbud som används för att väcka åtal mot frispråkiga intellektuella och journalister. Lagarna används även mot vanliga medborgare som

använder sociala medier för att uttrycka sina åsikter. Pressen mot medier och journalister är stor. Journalister som uttrycker kritik kan få sparken från sitt jobb, men de utsätts också för psykiska och fysiska hot. Även mötesfriheten begränsas i Turkiet. De som vill arrangera demonstrationer nekas ofta tillstånd på vaga grunder. Under 2015 stoppades Pride-paraden i Istanbul, med hänvisning till säkerhetsläget.

Nyhetsbyråer, radiokanaler och dagstidningar har stängts. Ungefär 15 000 personer har gripits, därav flera journalister.

Sommaren 2016 genomfördes ett misslyckat kuppförsök i landet. Efter kuppförsöket slog myndigheterna tillbaka hårt. Nyhetsbyråer, radiokanaler och dagstidningar har stängts. Ungefär 15 000 personer har gripits, därav flera journalister. Fler än 45 000 personer har stängts av från sina jobb och privata skolor har stängts.

Även i Västeuropa möter yttrandefriheten utmaningar. Onsdagen den 7 januari 2014 attackerade två beväpnade män tidningen Charlie Hebdos redaktion i **Frankrike**. 12 personer sköts ihjäl i attentatet. Charlie Hebdo är en satirtidning som publicerar skämtteckningar, ofta med udden riktad mot politiska och religiösa makthavare. Tidningen har provocerat många och genom åren har redaktionen utsatts för attentat och hot.

Efter attentatet slöt många upp bakom yttrandefriheten. Samtidigt greps 69 personer för att ha "försvarat terrorism", vilket är ett brott i Frankrike. En annan omdebatterad fråga i Frankrike är förbudet mot att bära heltäckande slöja på offentliga platser. Att förbjuda kvinnor från att bära heltäckande slöja begränsar deras religions- och yttrandefrihet.

MELLANÖSTERN OCH NORDAFRIKA

Under våren 2011 spred sig en våg av protester över Mellanöstern och Nordafrika. Människor gick ut på gatorna och krävde demokrati och rättvisa. Men de förhoppningar protesterna väckte kom snart på skam.

FOTO: HENNING SCHACHT

Till vänster: Bloggaren Raif Badawi dömdes till 10 års fängelse och 1 000 piskrapp i Saudiarabien 2014. Piskstraffet delades upp i flera omgångar. Han piskades med 50 rapp 9 maj 2015. Men efter det har myndigheterna skjutit på piskrapningen. Till höger: Ensaf Badawi, Raifs fru, vid en protest mot straffet den 22 maj i Berlin. Ensaf Badawi lever numera i Kanada.

I **Syrien** råder fullt inbördekrig och Libyen håller mer eller mindre på att falla samman. Tunisien brukar däremot framhållas som ett föredöme i regionen. Det var här den arabiska våren började 2011. Stora demonstrationer ledde fram till att diktatorn Ben Ali, som styr land sedan 1987, tvingades avgå. Demokratiska val har genomförts och en ny grundlag antagits. I denna garanteras mänskliga fri- och rättigheter. Samtidigt finns det problem när det gäller yttrandefriheten i Tunisien. Fler olika medier har stängts ner, anklagade för stöd till terrorism. Och att "förolämpa islam" eller kritisera militären kan ge fängelsestraff.

Den arabiska våren spreds till flera länder. Men i **Saudiarabien** styr, nu som förr, kungaslåkten al-Saud. Några politiska partier är inte tillåtna och kritik mot kungen, regeringen, islam eller landets religiösa ledare kan straffas med fängelse, spöstraff eller till och med döden. Såväl traditionella som sociala medier övervakas och en sedlighetspolis – "Kommissionen för dygdens främjande och förebyggande av synd" – håller koll på medborgarna.

Shia: den gren av islam som ser Ali ibn Abi Talib och manliga ättlingar till honom och Fatima som det muslimska samfundets riktiga ledare

Även i **Iran** är religionens ställning stark och de religiösa ledarna har stort inflytande över samhället. Kvinnor har inte samma rättigheter som män. De som inte är shiamuslimer diskrimineras och homosexuella handlingar är brottsligt. Att kritisera den rådande tolkningen av islam är förbjudet och "propaganda mot staten" är ett mycket allvarligt brott i Iran. Regimen försöker förhindra befolkningen från att ta del av nyheter från utlandet. Politiska motståndare, journalister, kvinnorrättsaktivister, fackföreningsmedlemmar och advokater grips av polisen och tortyr är vanligt. Studenter som deltar i protester stängs av från sina studier och sms-trafik och e-post övervakas. Tidningar som är kritiska mot regimen kan bannlysas.

DISKUTERA & FUNDERA

Kan du se några likheter mellan de länder där yttrandefriheten begränsas?

YTTRANDEFRIHET – EN MÄNSKLIG RÄTTIGHET

Ett fritt samhälle kräver att alla får säga vad de tycker och att idéer, normer och värderingar öppet kan diskuteras och kritiseras. Människor måste också fritt få delta i partier, föreningar, samfund och fackförbund. Det är en fråga om mänskliga rättigheter. Men vad innebär egentligen mänskliga rättigheter? Och hur skyddar de yttrandefriheten?

Mänskliga rättigheter handlar i grund och botten om människosyn och värderingar. De bygger på en övertygelse om att alla människor är lika mycket värda och att alla har samma grundläggande rättigheter och skyldigheter.

Framförallt handlar mänskliga rättigheter om relationen mellan staten och individen. Varje stat har en skyldighet att respektera och skydda sina medborgares grundläggande rättigheter. Men så ser verkligheten inte alltid ut. Det finns många stater som kränker sina medborgares rättigheter. Men det finns internationella överenskommelser som reglerar vilka rättigheter individer har, och vilka skyldigheter staten har. I det här kapitlet ska vi se närmare på:

- Förenta Nationerna
- regionala samarbeten som ska skydda det fria ordet
- de icke-statliga organisationernas arbete.

FÖRENTA NATIONERNA

Efter andra världskriget, med runt 60 miljoner döda människor i minne, bildades Förenta Nationerna. Syftet var att bilda en organisation som gjorde det möjligt för världens stater att lösa konflikter fredligt, istället för med vapen. Men det handlade också om att få staterna att respektera människors rättigheter.

Den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna

1948 antog Förenta Nationerna Den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna. Förklaringen består av 30 artiklar som anger vilka rättigheter människor, som exempelvis att alla har rätt till liv, frihet, trygghet, utbildning och hälsa. Rättigheterna ska gälla för alla oavsett hudfärg, kön, religion, språk, politisk uppfattning,

VAD ÄR MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER?

Vill du veta mer om de idéer och värderingar som ligger till grund för de mänskliga rättigheterna? Läs vårt utbildningsmaterial *Vad är mänskliga rättigheter?* Du hittar materialet [här](#)!

Eleanore Roosevelt ledde arbetsgruppen som skrev Den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna.

sexuell läggning eller social ställning i samhället. All diskriminering ska vara förbjuden. Flera av de mänskliga rättigheterna rör vår yttrandefrihet. Enligt den allmänna förklaringen har alla människor rätt:

- till tankefrihet, samvetsfrihet och religionsfrihet
- att få uttrycka sina åsikter och tankar
- att få delta i fredliga möten och sammanslutningar
- att få delta i samhällets kulturella liv, njuta av konst och ta del av vetenskapens framsteg.

Det innebär att staten inte får hindra medborgarna från att uttrycka sina åsikter, utöva sin religion, ta del av kultur eller demonstrera.

Konventioner

Den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna är inte juridiskt bindande för FN:s medlemsstater. Men förklaringen har legat till grund för olika konventioner som FN tagit fram. När stater ansluter sig till en konvention förbinder de sig att följa den och måste respektera dess innehåll. FN granskar och övervakar att länderna som anslutit sig till konventionen faktiskt följer den. År 1966 antog FN två viktiga konventioner:

- Konventionen om de medborgerliga och politiska rättigheterna
- Konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter.

Den sistnämnda konventionen innehåller rättigheter som handlar exempelvis om människors rätt till trygghet, utbildning och hälsa. Dessa rättigheter ska stater som anslutit sig till konventionen göra allt vad de kan, utifrån sina förutsättningar, för att leva upp till.

Konventionen om de medborgerliga och politiska rättigheterna innehåller rättigheter som bland annat rör vår yttrande- och föreningsfrihet. Konventionen slår bland annat fast att stater som anslutit sig till konventionen ska:

- respektera tros-, samvets- och religionsfrihet
- skydda åsikts- och yttrandefriheten
- respektera rätten till fredliga sammankomster
- försvara att medborgarna kan bilda och ansluta sig till föreningar
- se till att minoriteter har rätt att tillsammans med andra i sin grupp använda sitt egna språk, ha sitt egna kulturliv, bekänna sig till och kunna utöva sin egna religion.

Stater måste förbjuda propaganda som hetsar till krig och som främjar "nationalhat, rashat eller religiöst hat som innebär uppvigling till diskriminering, fiendskap eller våld".

En viktig princip i konventionen handlar också om statens skyldighet att respektera sina medborgares rätt till privatliv och integritet. "Ingen får utsättas för godtycklig ingripande med avseende på privatliv, familj, hem eller korrespondens och inte heller för olagliga angrepp på sin heder eller sitt anseende", slår konventionen fast.

Konventionen anger också vissa begränsningar – eller inskränkningar – i yttrandefriheten. Stater måste förbjuda propaganda som hetsar till krig och som främjar "nationalhat, rashat eller religiöst hat som innebär uppvigling till diskriminering, fiendskap eller våld".

Gäller då dessa rättigheter alltid? Nej, en stat kan under vissa omständigheter, som vid krig eller en nationell kris, göra tillfälliga begränsningar i dessa rättigheter med hänvisning till nationens säkerhet. Men vissa saker är aldrig tillåtna. Tortyr och slaveri är alltid förbjudet – oavsett omständigheter.

Övervakning av konventionen

För att övervaka att de länder som anslutit sig till konventionen också efterlever den granskas staterna av en speciell kommitté. Kommittén består av personer som tillsats utifrån sina kunskaper och kompetenser och de representerar alltså inte några stater.

Vart femte år rapporterar staterna till kommittén som granskar rapporten. När en stat granskas bidrar även icke-statliga organisationer som Amnesty International med så kallade "skuggrapporter". Dessa "skuggrapporter" ger inte sällan en annan bild av läget i landet än regeringarnas egna rapporter.

UN PHOTO

Kommittén för mänskliga rättigheter har sitt högkvarter i Schweiz och övervakar att de stater som anslutit sig till Konventionen om de medborgerliga och politiska rättigheterna lever upp till dess innehåll.

Om kommittén finner brister påtalas dessa och åtgärder föreslås. Det finns inga möjligheter att straffa länder som inte följer åtgärderna. Allt bygger på fri vilja. Men att få kritik av FN:s kommittéer är ändå negativt för ett lands internationella anseende.

Vilken ställning har egentligen individen i detta system? År 1976 antogs ett tilläggsprotokoll till konventionen. I detta protokoll ges individer möjlighet att framföra klagomål direkt till kommittén. Men denna möjlighet finns alltså bara för medborgare i stater som anslutit sig till protokollet.

EUROPARÅDET OCH EUROPAKONVENTIONEN

Genom Förenta Nationerna samarbetar alltså stater för att skydda mänskliga rättigheter. Men i Europa, Amerika och Afrika har även regionala organisationer bildats för att skydda medborgarnas rättigheter.

Europarådet bildades 1949 av tio västeuropeiska länder – däribland Sverige. Syftet med rådet är att skydda och utveckla de mänskliga rättigheterna i Europa. Idag är alla europeiska länder förutom Vitryssland medlemmar i Europarådet.

År 1950 antog Europarådets medlemsländer Europakonventionen. I Europakonventionen slås fast vilka rättigheter medborgarna i medlemsländerna har. Flera av rättigheterna rör vår yttrandefrihet, men också andra rättigheter som rätten till liv, frihet, säkerhet och att inte utsättas för tortyr. Det finns alltså flera likheter mellan Europakonventionen och FN:s konvention om de medborgerliga och politiska rättigheterna.

Europarådet bildades 1949 och består av 47 medlemsländer. Alla europeiska länder utan Vitryssland är medlemmar.

Om en medborgare upplever att hen fått sina rättigheter kränkta kan personen vända sig till Europadomstolen för att få sin sak prövad. Dock måste personen först ha vänt sig till de vanliga domstolarna i sitt egna land och överklagat till högsta nivå, innan fallet kan tas upp av Europadomstolen. Om Europadomstolen anser att medlemslandet brutit mot Europakonventionen måste staten betala skadestånd till den drabbade.

ICKE-STATLIGA ORGANISATIONER

Det är inte bara Förenta Nationerna som arbetar för yttrandefriheten. Runt om i världen engagerar sig vanliga människor för det fria ordet. Människorättsförsvarare är personer som själva eller tillsammans med andra arbetar för att främja och skydda mänskliga rättigheter med fredliga medel. Det kan vara folkvalda politiker, lokala ledare, aktivister, journalister, jurister, lärare eller studenter. I vissa delar av världen är människorättsförsvarare särskilt utsatta eftersom de avslöjar eller protesterar mot kränkningar och försöker ställa makthavare till svars.

Människor går också samman i så kallade icke-statliga organisationerna. Ibland kallas dessa organisationer för NGO:s, efter engelskans Non Governmental Organizations. NGO:s står fria från staten och bygger på vanliga människors stöd och engagemang. Det finns flera NGO:s som på olika sätt arbetar för skydda yttrandefriheten. Vi ska se närmare på några organisationer som bland annat arbetar med dessa frågor.

NGO:s står fria från staten och bygger på vanliga människors stöd och engagemang.

Amnesty International är en global rörelse som består av mer än sju miljoner människor, runt om i världen, som agerar för att mänskliga rättigheter ska gälla alla, alltid. Organisationen utreder och dokumenterar brott mot de mänskliga rättigheterna och försöker påverka makthavare att stoppa dessa kränkningar.

Amnesty grundades 1961 i syfte var att arbeta för att människor som fängslats på grund av sina åsikter eller övertygelser ska frigges. Amnesty kallar dessa personer för samvetsfångar. En samvetsfånge är en person som fängslats eller på annat sätt fått sin rörelsefrihet inskränkt på grund av politisk eller religiös övertygelse, etniskt ursprung, hudfärg, språk, kön, sexuell läggning, nationell eller social tillhörighet. En samvetsfånge har inte använt eller förespråkade våld. Amnesty arbetar för alla samvetsfångars omedelbara och villkorslösa frigivning.

En annan människorättsorganisation är Human Rights Watch, som har sin bas i USA. Human Rights Watch påminner en del om Amnesty, framförallt när det gäller vilka frågor de arbetar med. Men organisationen har inte aktiva medlemmar på samma sätt som Amnesty, utan finansieras mestadels med hjälp av bidrag och donationer från privatpersoner.

Även Civil Rights Defenders är en människorättsorganisation som tidigare arbetade med länder i Östeuropa, men som idag arbetar i fler regimer. Civil Rights Defenders arbetar mest med medborgerliga- och politiska rättigheter, alltså sådant som rör yttrandefrihet, rättssäkerhet, mot tortyr m.m.

Organisationen Reportrar utan gränser försöker få fängslade journalister frigivna och samlar in och sammanställer information om vilka länder som inte respekterar yttrandefriheten.

DISKUTERA & FUNDERA

Vilket tror du är det bästa sättet att skydda yttrandefriheten på?

YTTRANDEFRIHETEN I SVERIGE

Tillgången till internet har inneburit att allt fler publicerar sina åsikter genom att blogga, twittra, lägga upp filmklipp eller skriva i olika debattforum. Därför är det viktigt att alla är medvetna om sina rättigheter och skyldigheter och om hur vår tryck- och yttrandefrihet fungerar.

I Sverige har vi en lång tradition av tryck- och yttrandefrihet. Redan 1766 infördes den första tryckfrihetsförordningen, vilket innebar att medborgarnas yttrandefrihet gavs ett extra starkt skydd.

Sedan dess har yttrandefriheten både begränsats och utvidgats flera gånger om. Historien visar att i trängda lägen kan makthavarna försöka begränsa yttrandefriheten. Därför måste vi alltid värna rätten att fritt få uttrycka våra tankar och åsikter.

GRUNDLAGARNA

Vilka rättigheter vi medborgare har finns inskrivet i våra grundlagar. Grundlagarna kan ses som samhällets spelregler och de har därför ett starkare skydd än vanliga lagar. Om politikerna vill ändra i grundlagarna krävs ett riksdagsval mellan ändringarna, vilket gör att folket kan ta ställning innan de genomförs.

I regeringsformen, som är en av våra grundlagar, finns våra grundläggande fri- och rättigheter angivna och flera rör vår yttrandefrihet.

Enligt regeringsformen har vi:

- rätt att i tal, skrift eller bild få uttrycka tankar, åsikter och känslor
- rätt att fritt få inhämta information och ta del av andras tankar och åsikter
- rätt att fritt få delta i möten och demonstrationer
- rätt att fritt få gå med i en förening för egna eller allmänna syften
- rätt att fritt, med andra eller ensam, få utöva religion

Staten får inte:

- tvinga in i någon i ett parti eller förening, eller tvinga någon att delta i en demonstration, manifestation eller liknande
- tvinga någon att berätta vilket parti personen stödjer, eller vilken religion som någon bekänner sig till.
- registrera medborgares politiska åsikter.

Regeringsformen innehåller också andra viktiga fri- och rättigheter. Dödsstraff och kroppsstraff är förbjudet. Ingen ska godtyckligt utsättas för kroppsvisitering, husrannsakan, telefonavlyssning eller få sin post läst.

Den som blir anklagad för brott ska få sin sak prövad i domstol, i en rättvis rättegång. Ingen får diskrimineras på grund av kön, hudfärg, etniskt ursprung eller sexuell läggning. Ingen ska heller få sin egendom godtyckligt beslagtagen och författare och konstnärer äger rätten till sina verk. Om det blir konflikter på arbetsmarknaden har både

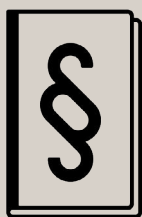
Massmedierna
fyller en viktig
funktion i en
demokrati.
De sprider
information och
granskar
makthavarna

arbetsgivare och anställda rätten att vidta stridsåtgärder. Alla barn har också rätt till grundläggande utbildning och staten ska också svara för att högre utbildning finns.

Men det finns flera begränsningar. Vi har exempelvis rätten att demonstrera, men den rätten kan begränsas med hänvisning till säkerhet och ordning. Och även om vi har yttrandefrihet finns det flera inskränkningar i vad vi får säga och skriva.

Tryck- och yttrandefrihet

Att vi har yttrandefrihet slås fast i regeringsformen. Vad det innebär och vad som gäller bestäms i två andra grundlagar: tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen.

"Varje svensk medborgare är gentemot det allmänna tillförsäkrad rätt enligt denna grundlag att i ljudradio, television och vissa liknande överföringar,

offentligauppspelningar ur en databas samt filmer, videogram, ljudupptagningar och andra tekniska upptagningar offentligen uttrycka tankar, åsikter och känslor och i övrigt lämna uppgifter i vilket ämne som helst."

Ur Tryck- och yttrandefrihetsgrundlagen

I Sverige är det fritt fram för vem som helst att ge ut tidningar och böcker. Staten får inte hindra någon och all förhandscensur är förbjuden. Men om innehållet bryter mot de speciella straffbestämmelserna i någon av våra grundlagar som reglerar yttrandefriheten kan den som publicerat skriften ställas till svars efter.

För den som ger ut en tidning eller gör ett radio- och TV-program är det den ansvarige utgivaren som ansvarar för det som står, sägs eller visas och inte personen som skriver, pratar eller fotograferar. Syftet är att skydda dem som arbetar inom massmedierna så att de vågar granska makthavarna.

Ordet är inte helt fritt

I regeringsformen slås det fast att vi har rätt att i tal, skrift eller bild få uttrycka tankar, åsikter och känslor. Men egentligen är ordet inte helt fritt. Det

finns gränser som är viktiga att känna till. Vissa saker kan man straffas för om man säger eller skriver. För massmediernas del finns dessa begränsningar av yttrandefriheten

angivna i tryckfrihetsförordningen och i yttrandefrihetsgrundlagen. Många begränsningar handlar om vad som gäller i krigstider, men flera gäller även under normala förhållanden.

Att förtala eller förolämpa någon kan straffas och leda till skadestånd. Förtal innebär att man lämnar en uppgift som utsätter någon för andras "missaktning".

Om det trots allt var försvarligt att lämna uppgiften och om den dessutom var sann eller det fanns anledning att tro det, har inget brott begåtts. Men om det man skrev var sant spelar inte alltid någon roll. Frågan om en kränkande uppgift är försvarlig kan vara svår att avgöra. Offentliga personer, som politiker och kändisar, brukar få utstå lite mer än andra.

Hets mot folkgrupp

Människor, partier eller religiösa ledare kan ibland uttrycka sig nedsättande eller hatiskt om andra människors hudfärg, kultur eller sexuella läggning. Gäller yttrandefriheten även för dem som uttrycker sitt hat mot andra människor? Det finns en spänning mellan rätten att få uttrycka sina åsikter och den skada som rasistiska, främlingsfientliga och homofoba uttalanden kan orsaka.

En viktig begränsning av yttrandefriheten är lagen om hets mot folkgrupp. I Sverige är det förbjudet att hota en folkgrupp, men också att uttrycka "missaktning". Med folkgrupp avses både enstaka grupper ("turkar", "samer") och grupper av grupper ("invandrare"). De egenskaper hos en grupp som inte får behandlas negativt är ras, hudfärg, sexuell läggning,

En viktig begränsning av yttrandefriheten är lagen om hets mot folkgrupp. I Sverige är det förbjudet att hota en folkgrupp, men också att uttrycka "missaktning".

Förintelseläget Auschwitz-Birkenau, våren 1944. Lägervakter väljer vilka av de ungerska judarna som ska till gaskamrarna och vilka som ska arbeta. Att förneka Förintelsen är förbjudet i flera europeiska länder, men inte i Sverige. Borde det vara förbjudet?

nationellt/etniskt ursprung och religiösa övertygelser. Det är inte heller tillåtet att hylla en viss "ras" eller "folkgrupp" som överlägsen. I Sverige är det förbjudet att bära symboler som kan tolkas som hets mot folkgrupp. Det innebär exempelvis att det är förbjudet att bära hakkors och andra nazistsymboler.

Det behöver inte handla om offentliga uttalanden som sprids till många människor, utan förbudet gäller även i slutna sällskap.

Alla människor har yttrandefrihet, men med friheten följer också ansvar och skyldigheter

Men hur går det ihop med yttrandefriheten? Om någon tycker att en folkgrupp är mindre värd borde personen inte få säga det då? Alla människor har yttrandefrihet, men med friheten följer också ansvar och skyldigheter. Sverige har skrivit under FN:s konvention om avskaffande av alla former av rasdiskriminering. I konventionen står det att man ska förbjuda all propaganda som innebär att en ras ses som överlägsen eller som uppmuntrar till rasdiskriminering.

Enligt samma konvention ska också alla organisationer som uppmanar till rasdiskriminering förbjudas. I Sverige finns inget sådant förbud, utan förbudet mot hets mot folkgrupp anses räcka.

I flera europeiska länder, som Tyskland och Österrike, är det förbjudet att förneka Förintelsen. Men i Sverige är det inte förbjudet.

Offentlighetsprincipen

Tryck- och yttrandefrihet handlar inte bara om att få uttrycka åsikter, utan även om rätten till information. Som medborgare har vi rätt att ta del av offentliga handlingar. Det kan t.ex. vara protokoll från en myndighets sammanträden eller post som skickats till politiker, vilket ger oss insyn i statens verksamhet. Det gör det enklare att granska vad makthavarna har för sig.

Men offentlighetsprincipen innebär inte att alla handlingar hos stat och kommun är offentliga. Det finns undantag. Vissa handlingar kan vara hemliga eller sekretessbelagda och då kan det vara olagligt att inneha och sprida sådan information. Det kan exempelvis vara handlingar som rör rikets säkerhet eller journaler inom sjukvården. Många yrken har också stränga sekretessregler, inte minst inom vård och omsorg.

Offentlighetsprincipen ger medborgarna insyn i vad politiker och myndighetspersoner gör.

FOTO: INGEMAR EDFALK/RIKSDAGEN

Meddelarfrihet och tystnadsplikt

Även meddelarfrihet är en del av vår tryck- och yttrandefrihet. Meddelarfrihet innebär att alla som är anställda inom stat, kommun och landsting har rätt att prata med journalister om de ser eller upplever några missförhållanden. Deras chef får då inte efterforska källan. Att göra det är till och med straffbart. Syftet är att personalen ska våga prata med journalister om de ser något som är fel, men det är viktigt att komma ihåg att meddelarfriheten inte rör anställda i privata företag.

En journalist som tar emot uppgifter från en uppgiftslämnare har också tystnadsplikt. Om någon utomstående vänder sig till redaktionen och frågar vem som har "läckt" uppgifter får journalisten inte berätta det, även det är alltså brottsligt.

PRESSETIK

I Sverige har vi en omfattande tryck- och yttrandefrihet. Men uppgifter om en enskild person i tidningar, radio och TV kan ibland vara plågsamma för den som blivit uppmärksammas. För att skydda individer från orättvist lidande har mediebranschen tagit fram egna etiska regler.

De etiska reglerna finns nedskrivna i *Etiska regler för press, radio och TV*. Enligt reglerna ska massmedierna ge korrekta nyheter och vara kritiska mot sina nyhetskällor. Om journalisten bevakar en konflikt mellan två parter ska båda sidor få yttra sig. Alla ska alltid betraktas som oskyldiga tills motsatsen är bevisad och journalister ska respektera den personliga integriteten. Det innebär att de ska vara försiktiga med namnpublicering och visa brotts- och olycksfallsoffer stor hänsyn. Berörda personers etniska ursprung, kön, nationalitet, yrke, politisk tillhörighet, religiös åskådning eller sexuell läggning ska inte nämnas om det saknar betydelse i sammanhanget. Om det är ett känsligt ämne som behandlas ska man inte publicera uppgifter som gör att de berörda personerna kan bli igenkända. Journalister måste alltså hålla sig till sanningen, inte hänga ut någon och låta alla inblandade komma till tals.

Pressombudsmannen

Ibland skriver tidningar sådant som inte är olagligt men som strider mot de pressetiska reglerna. Den som känner sig kränkt eller illa behandlad av något som en tidning har skrivit kan vända sig till Allmänhetens pressombudsman (PO). Men det är bara den berörda personen själv som kan anmäla.

Om PO tycker att det som publicerats bryter mot de pressetiska reglerna kan ärendet hänvisas till Pressens opinionsnämnd (PON). PON avgör om det strider mot de pressetiska reglerna och tidningen får i så fall betala en avgift. För tidningar med en upplaga över 10 000 exemplar är avgiften 32 000 kr och pengarna går till pressombudsmannen som organisation. Tidningen måste publicera att de blivit "klandrade" av pressens opinionsnämnd på väl synlig plats i tidningen. Den som har skadats av publiciteten får alltså ingen ekonomisk ersättning, men upprättelse.

Meddelarfrihet innebär att alla som är anställda inom stat, kommun och landsting har rätt att prata med journalister om de ser eller upplever några missförhållanden.

DISKUTERA & FUNDERA

Finns det några hot mot yttrandefriheten idag i Sverige?
I så fall vilka?

NÄTET OCH FRIHETEN

Många använder internet varje dag för att söka och sprida information. Men vilka lagar och regler gäller på nätet? Är det fritt fram att skriva vad som helst? Och hur utmanar internet makten i så väl demokratier som i diktaturer? Det ska vi se närmare på i det här kapitlet.

Internet ger oss fantastiska möjligheter att sprida och ta del av idéer och information. Vi kan snabbt och enkelt publicera texter, film- och ljudklipp eller foton. Många är aktiva i sociala medier och bloggar, twittrar eller deltar i diskussioner i olika forum. I det här kapitlet ska vi därför belysa:

- yttrandefriheten på nätet – vad är det som gäller?
- hur stater och företag övervakar människors digitala kommunikation

När det inte går att åberopa tryckfrihetsförordningen eller yttrandefrihetsgrundlagen gäller inte meddelarskyddet.

YTTRANDEFRIHETEN PÅ NÄTET

Vilka lagar gäller egentligen på internet? Gäller våra grundlagar? Svaret är att det beror på. Om du exempelvis skriver på en blogg eller i ett forum gäller normalt inte tryckfrihetsförordningen. Det betyder att du själv är ansvarig och kan åtalas om du skriver eller uttrycker något som är brottsligt. Då är det inte tryckfrihetsförordningen eller yttrandefrihetsgrundlagen som gäller, utan vanlig lag. Även enligt brottsbalken är det olagligt att förtala individer och hetsa mot folkgrupper.

När det inte går att åberopa tryckfrihetsförordningen eller yttrandefrihetsgrundlagen gäller inte meddelarskyddet. Om någon skriver i ett forum eller i en blogg om missförhållanden på sin eller någon annans arbetsplats kan arbetsgivaren, utan risk för straff, efterforska källan. Men för dagstidningar

som också finns på internet gäller givetvis samma regler som annars. Skillnaden beror på att dagstidningar har ett utgivningsbevis, vilket vanliga internetanvändare sällan har.

För att de regler som finns i tryckfrihetsförordningen ska gälla måste man ha ett utgivningsbevis. Ett utgivningsbevis för webben går att söka hos myndigheten för press, radio och TV. Men de flesta normalanvändare skaffar inte ett utgivningsbevis. Det gör främst de som framställer något som liknar en redaktionell produkt, som till exempel en webbtidning, radio- eller TV-sändningar.

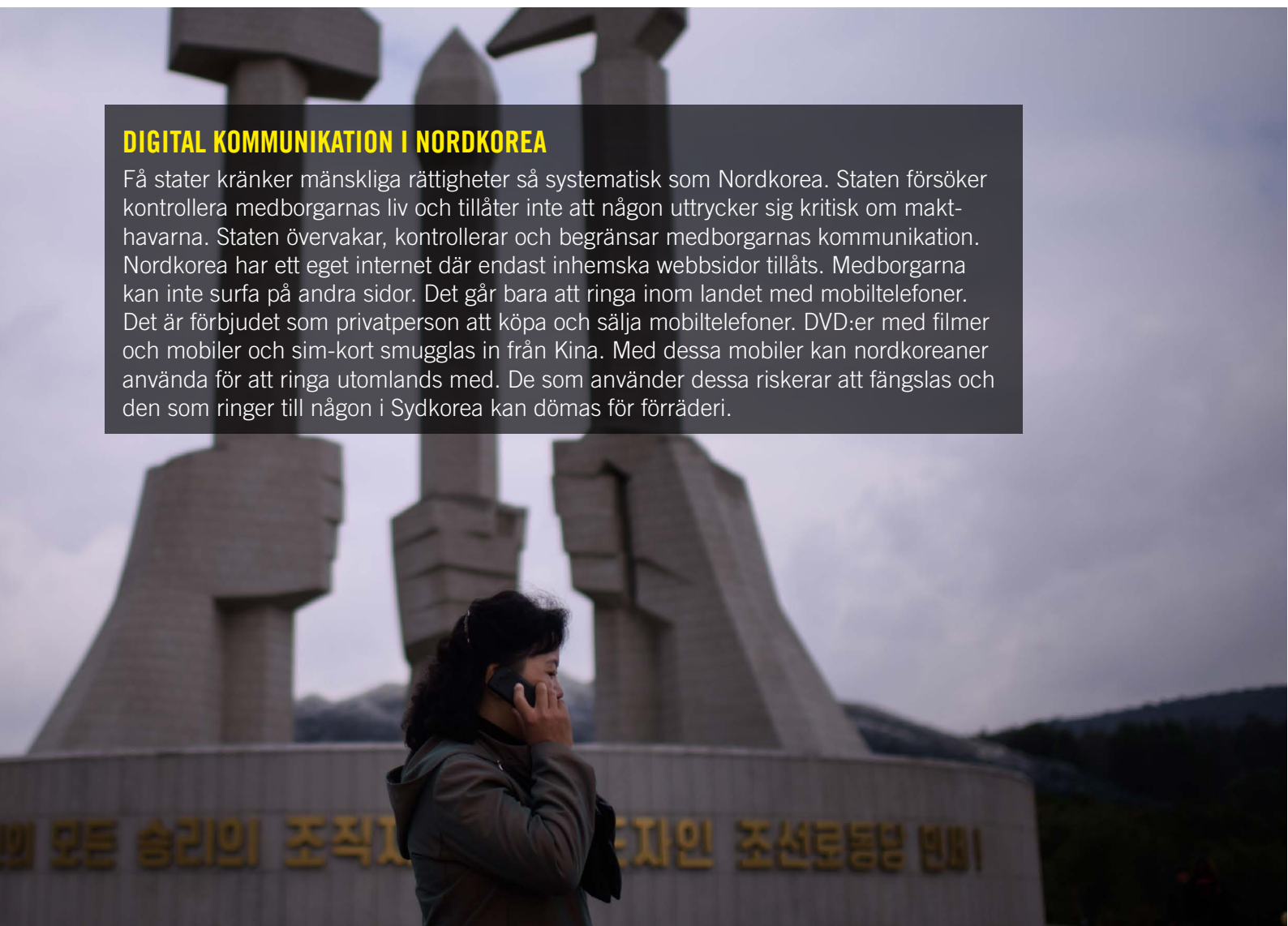
AKTIVISM OCH ÖVERVAKNING

Information är en källa till makt. För alla som vill sprida information om staters brott mot de mänskliga rättigheterna ger internet och sociala medier stora möjligheter. Diktaturer som strävar efter att hålla sin befolkning okunnig genom att censurera och hindra information har fått allt större problem. Internet och sociala medier har gjort det enklare för alla som skriver, filmar, fotar eller skapar musik att sprida sitt material. I många länder med auktoritära regimer har sociala medier, som Facebook, använts för att organisera demonstrationer och sprida bilder från protesterna; trots att regimerna har försökt stänga ner sidan. Youtube har använts för att sprida filmklipp från demonstrationer och som ett sätt att dokumentera regimers övergrepp.

Men regimerna sitter knappast handfallna och ser på. I länder där yttrandefriheten är kraftigt begränsad övervakas och censureras även internet. Organisationen Reportrar utan gränser har utsett några stater som internets värsta fiender: Burma, Kina, Kuba, Iran, Nordkorea, Saudiarabien, Syrien, Turkmenistan, Uzbekistan och Vietnam. Diktaturer som Kina försöker hitta olika sätt att begränsa yttrandefriheten på nätet. Kina har ett av världens mest utvecklade system för att censurera och filtrera internets innehåll och har utvecklat en så kallad "brandvägg" för att stoppa innehåll som regimen an-

DIGITAL KOMMUNIKATION I NORDKOREA

Få stater kränker mänskliga rättigheter så systematisk som Nordkorea. Staten försöker kontrollera medborgarnas liv och tillåter inte att någon uttrycker sig kritisk om makt-havarna. Staten övervakar, kontrollerar och begränsar medborgarnas kommunikation. Nordkorea har ett eget internet där endast inhemska webbsidor tillåts. Medborgarna kan inte surfa på andra sidor. Det går bara att ringa inom landet med mobiltelefoner. Det är förbjudet som privatperson att köpa och sälja mobiltelefoner. DVD:er med filmer och mobiler och sim-kort smugglas in från Kina. Med dessa mobiler kan nordkoreaner använda för att ringa utomlands med. De som använder dessa riskerar att fängslas och den som ringer till någon i Sydkorea kan dömas för förräderi.

@ YTTRANDEFRIHETEN GÄLLER BÅDE ONLINE OCH OFFLINE

År 2012 antog FN:s råd för mänskliga rättigheter en överenskommelse om att yttrandefriheten på internet måste respekteras.

I FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna står det att alla ska få uttrycka sina tankar och åsikter. Det gäller i såväl tryckt som digital form.

Alla har rätt att använda sociala medier, kommunicera med andra och ta del av information på internet. I överenskommelsen slås också fast att internet och dess öppenhet är en viktig kraft för ett samhälles utveckling. Bloggar, Twitter och Youtube kan vara viktiga verktyg i kampen för de mänskliga rättigheterna – oavsett var i världen man är uppkopplad!

ser olämplig. Sidor som innehåller ord som "demokrati", "mänskliga rättigheter" eller "Dalai Lama" filtreras bort.

Västerländska företag utvecklar och säljer tekniken till diktaturer som gör det möjligt för dem att övervaka sina medborgares digitala kommunikation.

Internetaktivister finner hela tiden nya vägar runt censuren, men det finns även en baksida med de sociala medierna. Om internet ger goda möjligheter att sprida sina åsikter, ger det också möjligheter för diktaturer att övervaka människor. I t.ex. Iran har regimen skapat en "cyberarmé" för att jaga motståndare på nätet och många regimkritiska bloggare och journalister har dömts till stränga straff. Vi lämnar många spår efter oss på internet, och diktaturer använder informationen för att kartlägga sina motståndare.

Inte bara diktaturer

Men det är inte bara länder som Iran, Kina och Nordkorea som övervakar sina medborgare. Det gör även

demokratier. Efter terrorattentet mot World Trade Center 2001 gav den dåvarande presidenten George W Bush i hemlighet säkerhetstjänsten NSA i uppdrag att övervaka medborgarnas kommunikation. Inga bevis, inga misstankar om brott eller fullmakt från domstol krävdes. Det blev fritt fram för myndigheterna att spionera på medborgarna. NSA samarbetade även med säkerhetstjänster i andra länder. De samlade in information om vad människor söker efter på nätet, mejl, konversationer via webbkameror och telefonsamtal. Även så kallad metadata samlades in. Metadata är information om människors kommunikationsmönster – vem som mejlar vem, vem som ringer vem eller var människor befinner sig. NSA:s verksamhet avslöjades när Edward Snowden, som var konsult åt den amerikanska säkerhetstjänsten, läckte informationen till tidningen The Guardian. Snowden håller sig numera undan amerikanska myndigheter och lever i Ryssland.

Edward Snowden
avslöade USA:s
omfattande över-
vakning av
människors
kommunikation

DISKUTERA & FUNDERA

Spelar det någon roll om stater och företag övervakar människors kommunikation på nätet och via mobiltelefoner?

FRI TILL SLUT

Evin-fängelset i utkanten av Iran. Här sitter många av Irans samvetsfångar inlåsta. Hit fördes också Atena Farghadani efter hon gripits.

Yttrandefrihet är en mänsklig rättighet. Alla har rätt att uttrycka sina tankar och åsikter. Men runt om i världen grips och fängslas människor när de använt sin yttrandefrihet. Aktivisten och konstnären Atena Farghadani från Iran är en av dem. Hur gick det för henne egentligen?

När Atena var 28 år greps hon på grund av en teckning hon ritat och spridit i sociala medier. I teckningen framställdes Irans ledare med djurhuvuden. För sitt "brott" dömdes hon till 12 års fängelse. I fängelset utsattes hon för misshandel och tvingades klä av sig naken för kroppsvisitation. I protest mot behandlingen inledde hon en hungerstrejk.

Stödet för Atena blev stort. Människor, i olika delar av världen, engagerade sig för hennes sak. Amnesty International samlade in tiotusentals namnunderskrifter och utövade påtryckningar på Irans myndigheter. Andra organisationer ritade teckningar till stöd för henne och spred dem i olika medier.

Atena överklagade sin dom och den 25 april var hennes fall uppe för prövning. Domstolen beslutade då att sänka straffet till 18 månader. Den 3 maj 2016 frigavs Atena.

Nu är Atena fri. Samtidigt finns det fortfarande många människor som sitter fängslade för att ha uttryckt sina åsikter. Men är det något som Atenas berättelse visar så är det att det inte behöver vara så. Det är något som vi faktiskt kan förändra.